

Τμήμα Λογοθεραπείας

Τ.Ε.Ι. Ηπείρου-Σ.Ε.Υ.Π. Ιωάννινα

Αξιολόγηση και Θεραπεία της Δυσφαγίας στα πλαίσια της Αφασίας

Επόπτης: Χριστοδουλίδης Παύλος

Σπουδαστές: Γώρου Ουρανία

Καπουνάς Δημήτριος

Φυσιολογική κατάποση

- Στοματική φάση προετοιμασίας-μάσησης
- Στοματική φάση
- Φαρυγγική φάση
- Οισοφαγική φάση

Ορολογία δυσφαγιών

- Τροφόρροια
- Διαφυγή
- Λαρυγγική διείσδυση
- Εισρόφηση
- Κατακράτηση
- Αναγωγή

Λογοπαθολογική Αξιολόγηση της

1. Ειδική αξιολόγηση των στοματικών **Δυσφαγίας** αντανακλαστικών

- υπερωικό αντανακλαστικό
- αντανακλαστικό του φάρυγγα
- αντανακλαστικό κατάποσης
- πρωτόγονα στοματικά αντανακλαστικά

2. Ειδική αξιολόγηση της γεύσης

- Το οσφρητικό νευρικό σύστημα αναγνωρίζει τέσσερις βασικές γεύσεις: αλμυρή, γλυκιά, ξινή, πικρή.
- Οι υπόλοιπες γεύσεις αναγνωρίζονται σε σχέση με την όσφρηση
- Το σάλιο είναι απαραίτητο για να ενεργοποιήσει τους γευστικούς κάλυκες
- Γλυκό και ξινό → μπροστά
αλμυρό → αμφίπλευρα
πικρό → μέσο και πίσω

3. Ειδική αξιολόγηση της κινητικής συμπεριφοράς των οργάνων που εμπλέκονται στην κατάποση

- Αξιολόγηση της κινητικότητας των παρειών
- Αξιολόγηση κινητικότητας γνάθου και κινητικότητας για μάσηση
- Αξιολόγηση της κινητικότητας της γλώσσας
- Αξιολόγηση της κινητικότητας της μαλθακής υπερώας
- Αξιολόγηση της προσαγωγής των φωνητικών χορδών

4. Ειδική αξιολόγηση του στοματικού σταδίου

Ο ασθενής θα πρέπει να καθίσει στην συνήθη θέση σίτισης, αξιολογείται δε με τα εξής υλικά:

- Μία κούπα νερό (μισογεμάτη).
- Πηχτό γιαούρτι σε ένα μπολ με μεταλλικό κουταλάκι.
- Ένα μικρό κομμάτι μαλακό τυρί, ψωμί, μπανάνα ή κάποιο παρόμοιο γλυκό.

5. Ειδική αξιολόγηση του φαρυγγικού σταδίου

- Βιντεοακτινοσκόπηση
- Απτικός τρόπος αξιολόγησης

6. Ειδική αξιολόγηση της λαρυγγικής λειτουργίας

- Αξιολόγηση της διαδοχοκίνησης
- Αξιολόγηση του βήχα
- Αξιολόγηση των φωνητικών χορδών
- Αξιολόγηση του κινητικού ελέγχου

7. Αξιολόγηση της αναρροής

Πρώτη δοκιμασία:

Ο ασθενής καταπίνει ένα κουταλάκι από το γιαούρτι και αμέσως γίνεται αναρρόφηση από την τραχεία και τον πνεύμονα.

Δεύτερη δοκιμασία:

Δίδεται στον ασθενή ένα τρίτο του κουταλιού του γλυκού γιαούρτι και το καταπίνει. Αμέσως μετά την κατάποση ζητείται από τον ασθενή να εκφέρει ένα «α» και να το διατηρήσει για τουλάχιστον 2”.

Η επιλογή των θεραπευτικών

- Έναρξη ή συνέχιση στοματικής σίτισης ως αποκλειστική μέθοδο πρόσληψης φαγητού.
- Έναρξη στοματικής σίτισης με ρινογαστρικό σωλήνα ενεργό, ενώ σταδιακά αυξάνεται η πρόσληψη φαγητού από το στόμα.
- Έναρξη έμμεσης θεραπείας με προοπτική εισαγωγής της στοματικής σίτισης όταν ο ασθενής είναι πιο ικανός.

- Αναβολή θεραπείας και επαναξιολόγηση του ασθενή, μετά από μία περίοδο ανάνηψης.
- Παροχή μόνιμης εναλλακτικής σίτισης ή πρόσθεσης, για να βοηθηθεί η κατάπνοση.

Ιατρικές Μέθοδοι για την Μελέτη

1. Απεικονιστικές τεχνικές της Δυσφαγίας

- Υπέρηχοι
- Βιντεοενδοσκόπηση
- Βιντεοακτινοσκόπηση
- Σπινθηρογράφημα

2. Μη-απεικονιστικές τεχνικές

- Ηλεκτρομυογραφία
- Ηλεκτρογλωττιδογραφία
- Η ακρόαση των ήχων της αναπνοής
- Φαρυγγική μανομετρία

Θεραπεία Στοματοφαρυγγικών Δυσφαγιών

Συντηρητικά μέτρα

- Λειτουργική θεραπεία
- Υποστηρικτική φαρμακευτική θεραπεία

Χειρουργικά μέτρα

Επέμβαση για:

- Την υποστήριξη της μεταφορά του βλωμού
- Την μείωση/εξαφάνιση της αναρροής

Λειτουργική θεραπεία στοματοφαρυγγικών δυσφαγιών

- Προυποθέσεις
- Ενδείξεις
- Αρχές της λειτουργικής αποκατάστασης
- Σίτιση στην δυσφαγία/ εισρόφηση
- Ασθενής με τραχειοστομία
- Ο ασθενής που χρήζει εντατική θεραπεία
- Βιοανάδραση στην λειτουργική θεραπεία

Προϋποθέσεις

- Διάγνωση
- Ιατρική λογοθεραπευτική ομάδα εργασίας και συνεργασίας μεταξύ των ειδικοτήτων
- Θεραπευτικό πρόγραμμα
- Συνεργασία του ασθενούς

Ενδείξεις

Οι στοματοφαρυγγικές δυσφαγίες με ή χωρίς εισρόφηση τόσο στις νευρολογικές παθήσεις, όσο και στις δομικές αλλαγές του ανώτερου αναπνευστικού και πεπτικού συστήματος

Αρχές της λειτουργικής αποκατάστασης της κατάπνοσης

- ~~Βελτίωση~~
- Αντιστάθμιση διαταραγμένων λειτουργιών
- Προσαρμογή του ασθενούς στο περιβάλλον του

Προϋποθέσεις για την αποτελεσματική αποκατάσταση της κατάποσης

- Στάση
- Υλικό της θεραπείας
- Αιτιολογική θεραπεία
- Αντισταθμιστική μέθοδος θεραπείας
- Βοηθητικά μέσα
- Θεραπευτικές στρατηγικές

1. Στάση

- Ο ασθενής κάθεται ίσια κάθετα σε μία πολυθρόνα με κλίση της λεκάνης προς τα εμπρός.
- Τα δύο μισά του σώματος βρίσκονται σε συμμετρική διάταξη.
- Το κεφάλι και οι ώμοι γέρνουν ελαφρά προς τα εμπρός.
- Τα πόδια ακουμπούν το πάτωμα, είναι ανοικτά και ελαφρώς στραμμένα προς τα έξω.

- Τα ισχία και τα γόνατα βρίσκονται σε κάμψη 90 μοιρών.
- Οι βραχίονες βρίσκονται σε πρηνισμό
- Οι αγκώνες είναι λυγισμένοι
- Τα χέρια ακουμπούν στους μοιρούς

2. Υλικό της Θεραπείας

- Βαμφακοφόροι στυλεοί
- Στυλεοί από πάγο
- Παγάκια
- Ξύλινα γλωσσοπίεστρα
- Πλαστική σφήνα
- Πλαστικές σύριγγες
- Λάστιχο αναρρόφησης

- Πλαστικά γάντια
- Καλαμάκι
- Λάστιχο μάσησης
- Κύπελλο με αποκομμένο το τμήμα που έρχεται σε επαφή με τη μύτη
- Βαφή τροφίμων
- Ουσίες συμπίκνωσης
- Λάμπα(για την επισκόπηση της στοματικής κοιλότητας
- καθρεύτης

3. Αιτιολογική Θεραπεία

Τεχνικές βαθμίδες:

- Ερεθίσματα
- Τεχνικές κινητοποίησης
- Αυτόνομες κινητικές ασκήσεις

Ερεθίσματα

1. Ελαφρύ άγγιγμα με τα χέρια για την διέγερση (αύξηση τόνου) των χειλικών μυών.
2. Μικρή έκταση για την διευκόλυνση της ευρείας έλξης των χειλιών
3. Ελαφρύ χτύπημα για την διευκόλυνση της σύσπασης των μυών της παρειάς
4. Δόνηση για την αύξηση της πίεσης εντός του στόματος

5. Απαλή πίεση για την αύξηση του τόνου του μασητήρα μυ
6. Απαλή πίεση για την ρύθμιση της αισθητικότητας των ούλων και της διέγερσης της κινητικότητας της γλώσσας
7. Άγγιγμα με τα χέρια για την βελτίωση της έλξης της γλώσσας
8. Θερμική διέγερση

Τεχνικές κινητοποίησης

1. Ασκήσεις αντίστασης για τη βελτίωση του κλεισίματος των χειλιών
2. Έλξη νήματος για την υποστήριξη του κλεισίματος των χειλιών
3. Άσκηση αντίστασης με το γλωσσοπίεστρο για την υποστήριξη της κινητικότητας της γλώσσας
4. Άσκηση αντίστασης για την ενίσχυση της έλξης της γλώσσας

Αυτόματες κινητικές ασκήσεις

1. Ασκήσεις για τα χείλη και τα μάγουλα
2. Ασκήσεις ρόφησης
3. Άσκηση για την ενίσχυση του βυκανητή μυ και την ενδυνάμωση των φαρυγγικών μυών
4. Ασκήσεις της γλώσσας

5. Ασκήσεις μάσησης

- Κινητικές ασκήσεις της σιαγόνας
- Ασκήσεις του υπερώιου ιστίου
- Ασκήσεις αναπνοής
- Ασκήσεις άρθρωσης
- Λαρυγγικές ασκήσεις προσαγωγής και ανύψωσης
- Ενεργός βήχας, μη παραγωγικός βήχας και καθαρισμός του φάρυγγα

4. Αντισταθμιστική μέθοδος θεραπείας (θεραπευτικά βοηθήματα)

- Αλλαγές της στάσης του σώματος
- Ασκήσεις κατάπνοσης
- Τοποθέτηση τροφής
- Διαιτητικά μέτρα

Αλλαγές της στάσης του σώματος

1. Κλίση της κεφαλής προς τα εμπρός
2. Κλίση της κεφαλής προς τα πίσω
3. Στροφή της κεφαλής προς την πάσχουσα πλευρά
4. Κλίση της κεφαλής προς την υγιή πλευρά
5. Πλευρική θέση

Ασκήσεις κατάποσης

1. Υπεργλωττιδική κατάποση
2. Ανώτερη-υπεργλωττιδική κατάποση
3. Διπλή/πολλαπλή κατάποση
4. Δυνατή κατάποση
5. Άσκηση Mendelsohn

Τοποθέτηση τροφής

- Μονόπλευρη διαταραχή της αισθητικότητας ή παράλυση της γλώσσας
- Περιορισμένη διάνοιξη του στόματος

Διαιτητικά μέτρα

1. Όγκος του βλωμού
2. Σύσταση
3. Θερμοκρασία
4. Γεύση και όσφρηση

Βοηθητικά μέσα

- Βοηθητικά μέσα για τροφή
- Βοηθητικά μέσα για λήψη υγρών
- Προθέσεις

Θεραπευτικές στρατηγικές

1. Αλλαγή στη στάση του σώματος
2. Παρεμπόδιση εισρόφησης
3. Ασκήσεις κατάπνοσης
4. Ανάλογη τοποθέτηση και προσαρμογή της τροφής
5. Αιτιολογικές μέθοδοι θεραπείας στη βελτίωση της αισθητικότητας και της κινητικότητας

6. Τακτικοί έλεγχοι

7. Ασκήσεις για την βελτίωση των λειτουργιών της στοματοπροσωπικής και φαρυγγολαρυγγικής οδού

8. Ασκήσεις κατάποσης με σάλιο

9. Προσπάθειες κατάποσης με τροφή

Κανόνες σίτισης

- Ήσυχο περιβάλλον χωρίς να αποσπάται η προσοχή
- Καμία πίεση χρόνου
- Κατακόρυφη στάση, ελαφρά κλίσης της κεφαλής προς τα εμπρός
- Μικροί βλωμοί
- Καλό μάσημα

- Επαναληπτικός βήχας, επαναληπτική κατάποση
- Οπτικός έλεγχος κατακρατήσεων στην στοματική κοιλότητα
- Ακουστικός έλεγχος κατακρατήσεων την γλωττίδα μέσω “Ια” φώνησης
- Διαλείμματα μεταξύ των μπουκιών
- Μετά το φαγητό υγιεινή του στόματος και 20 λεπτά κατακόρυφο κάθισμα

Στοματική ή μη (εντερική σίτιση)

- Επάρκεια της στοματικής σίτισης
- Βαθμός αναρρόφησης
- Εντερική σίτιση (μη στοματική)

Ασθενείς με τραχειοστομία

- Ελαττωμένη ανύψωση του λάρυγγα
- Ανεπαρκής σύγκλειση του λάρυγγα
- Περιορισμένος συντονισμός και επιβάρυνση της προσαγωγής των φωνητικών χορδών και του αντανακλαστικού του βήχα
- Μερική συμπίεση του οισοφάγου
- Απόντα γευστικά και οσφρητικά ερεθίσματα

Υποστηρικτική φαρμακευτική θεραπεία

- Αντιχολινεργικά
- Σιαλαγωγά
- Τοξίνη αλλαντίασης
- Ντοπαμινεργικές ουσίες

Ευχαριστούμε για την προσοχή
σας